

VÕTA kordusuuring 2016

1 KÜSITLUSE LÄBIVIIMINE

Kordusuuringu küsimustik käsitleb varasema õpi- ja töökogemuse arvestamise (VÕTA) rakendamist kutseõppeasutustes ning kutseõpet läbi viivates rakenduskõrgkoolides. Esmane küsitlus toimus 2010. aastal, esimene kordusuuring 2011, teine kordusuuring 2014. Kolmas kordusküsitlus viidi läbi SA Innove haridusagentuuri õppekava ja metoodikakeskuse kutseõppe osakonna poolt 2016. a. sügisel. Küsitlust viis läbi ja andmeid analüüsis Kersti Raudsepp, kutsehariduse peaspetsialist.

2016. aasta kordusküsitlus toimus surveymonkey.com keskkonnas, kus küsitluse link oli avatud 5. oktoobrist 18. oktoobrini 2016. Õppedirektoritele saadeti kutsed e-mailiga 5. oktoobril. Koolide puhul, kes 11. oktoobriks vastanud ei olnud, saadeti samal päeval korduskutse õppedirektoritele koos koopiaga kooli üldmeilile.

Ankeet saadeti välja 42 koolile, sh Ida-Viru kutsehariduskeskuses kolmele õppekohale eraldi. Vastuseid laekus 37, neist 1 oli poolik—vastatud oli vaid esimesele neljale küsimusele. Arvesse võeti 36 ankeeti. Küsitlusele kutse saanud koolidest oli 2010. aastal vastanud 29 ning 2014. aastal 25.

Andmetöötluses on kasutatud Surveymonkey pakutud keskkonda. Lisaks on andmed eksporditud MS Excelisse ning analüüsitud kvalitatiivset ja kvantitatiivset meetodit kasutades.

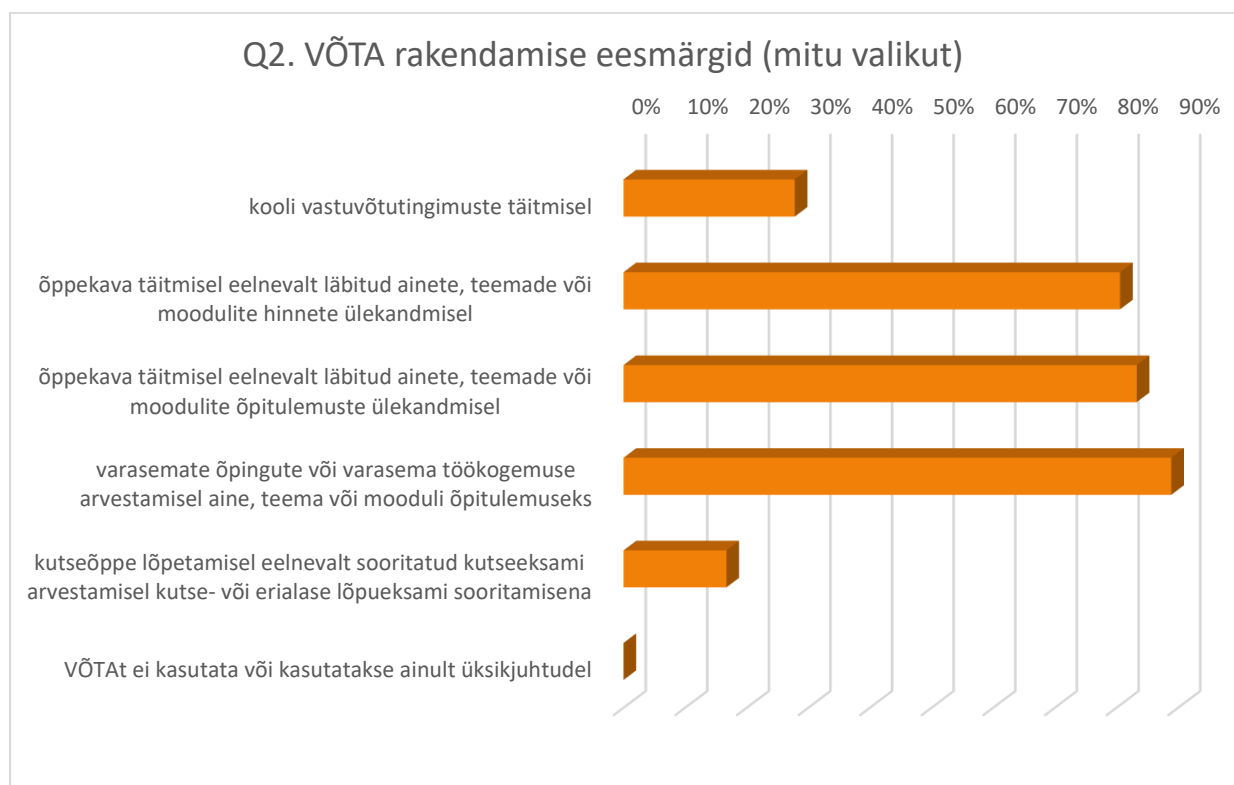
2 TULEMUSED

Q1. Kooli nimi

Q2. Varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamist (VÕTAt) rakendatakse... (valikud kutseõppeasutuse seadusest).

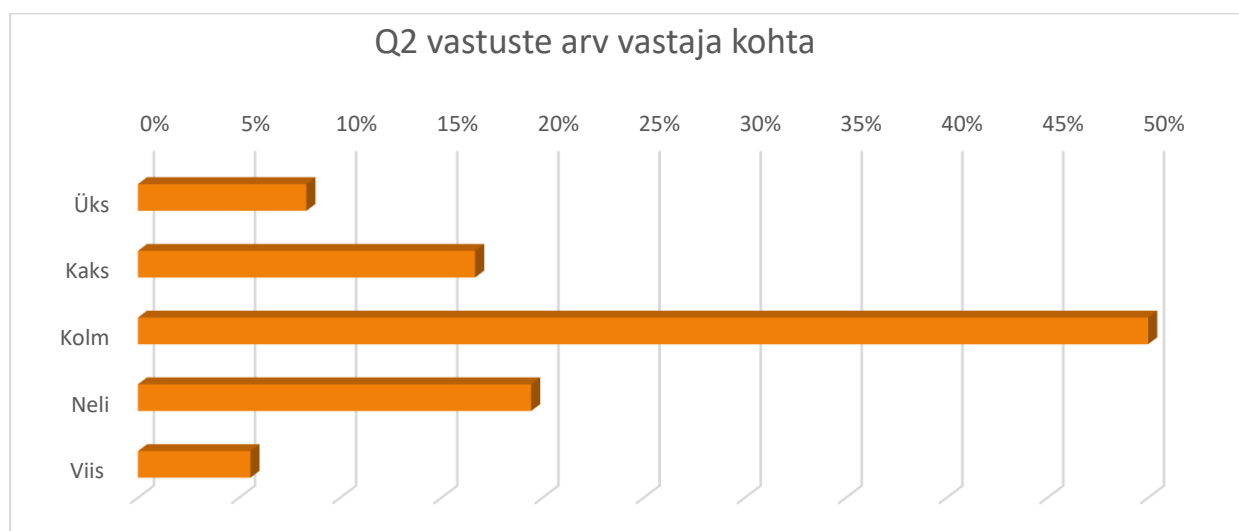
Varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamist (VÕTAt) rakendatakse kõigis küsitletud koolides vastavalt allpooltoodud tabelile:

Vastusevariandid	Osakaal	Vastuste arv
kooli vastuvõtutingimuste täitmisel	27,8%	10
õppekava täitmisel eelnevalt läbitud ainete, teemade või moodulite hinnete ülekandmisel	80,6%	29
õppekava täitmisel eelnevalt läbitud ainete, teemade või moodulite õpitulemuste ülekandmisel	83,3%	30
varasemate õpingute või varasema töökogemuse arvestamisel aine, teema või mooduli õpitulemuseks	88,9%	32
kutseõppe lõpetamisel eelnevalt sooritatud kutseksami arvestamisel kutse- või erialase lõpueksami sooritamisenä	16,7%	6
VÕTAt ei kasutata või kasutatakse ainult üksikjuhtudel	0%	0
	Kokku vastanuid	36

Vaadeldes vastuste arvu vastaja kohta, selgub, et enamik koole kasutab VÕTAt kolmel või enamal eesmärgil.

Vastuste arv vastajate kaupa	Osakaal	Vastuste arv
Üks	8,3%	3
Kaks	16,7%	6
Kolm	50,0%	18
Neli	19,4%	7
Viis	5,6%	2
	Vastanuid kokku	36

Q3. Millistel erialadel kasutatakse VÕTAt kõige enam?

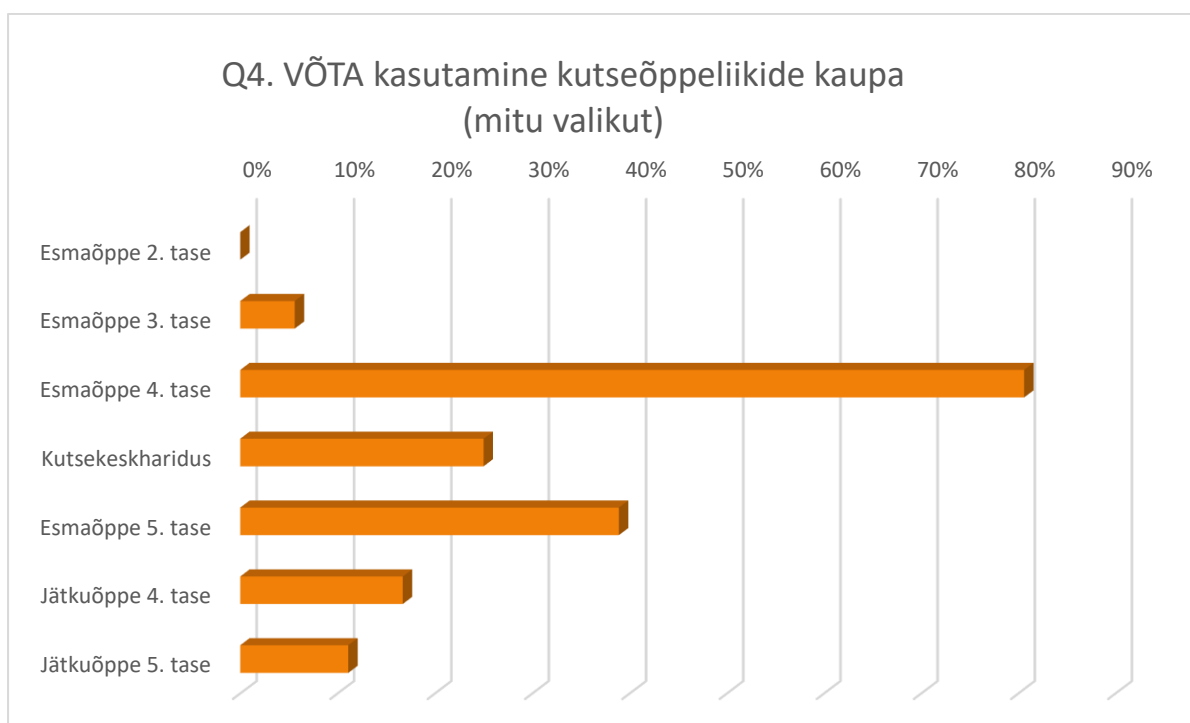
Küsimus erialade kohta valmistas raskusi, sest mitmeski koolis kasutatakse VÕTAt 'kõigil erialadel' (4), 'kõige enam karjääri planeerimise ja ettevõtluse mooduli õpitulemuste ülekandmisel' (3), 'keskhariduse järgsetel õppekavadel' (3) 'õpitulemuste ülekandmisel' (2), ja 'nende puhul, kes on juba osalenud kõrgharidusõppes' (2).

Mainitud erialad on väga mitmesugused, sõltudes eelkõige kooli spetsiifikast (nt metsur, vanglaametnik, kosmeetik, vahitüürimees/-mehhaanik jne). Erialadest on enim välja toodud raamatupidaja (4), mööblirestauraator (3) ja kokk (3). Kaks korda on mainitud järgmisi erialasid: erakorralise meditsiini tehnik, ärikorraldus, põllumajandus, hooldustöötaja, IT, turismikorraldus ja sõiduautotehnik.

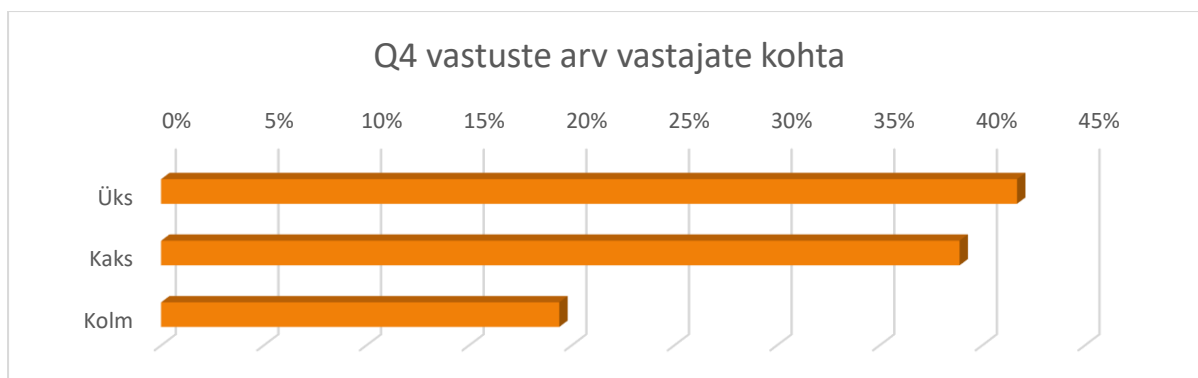
Q4. Millistes kutseõppe liikides kasutate VÕTAt kõige enam?

VÕTAt kasutatakse kõige enam kutseõppe esmaõppe 4. tasemel (81% vastanutest, 29 vastust), millele järgneb esmaõppe 5. tase (38.9%, 14 vastust).

Vastusevariandid	Osakaal	Vastuste arv
Esmaõppe 2. tase	0%	0
Esmaõppe 3. tase	5,6%	2
Esmaõppe 4. tase	80,6%	29
Kutsekeskharidus	25,0%	9
Esmaõppe 5. tase	38,9%	14
Jätkuõppe 4. tase	16,7%	6
Jätkuõppe 5. tase	11,1%	4
	Vastanuid kokku	36

Vastuste arv vastajate kaupa	Osakaal	Vastuste arv
Üks	41,7%	15
Kaks	38,9%	14
Kolm	19,4%	7
	Vastanuid kokku	36

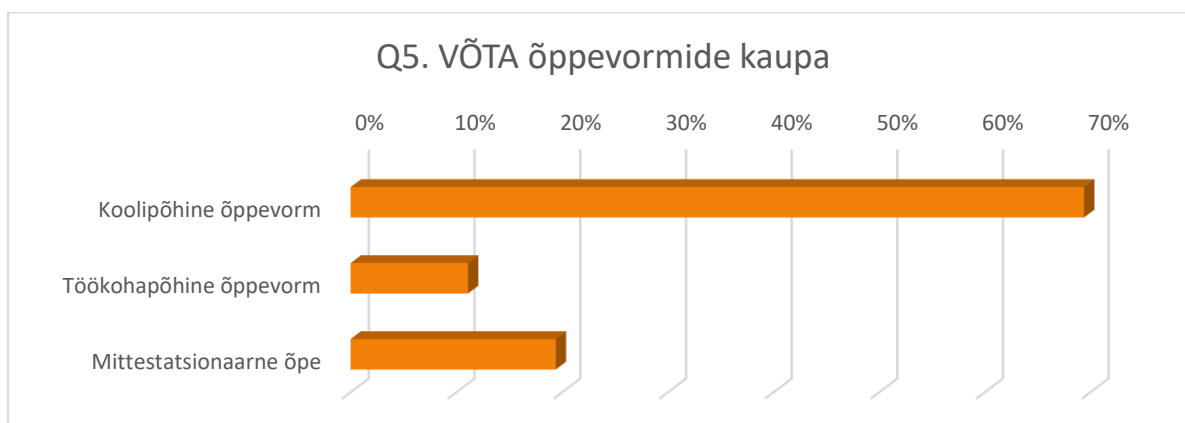

Kui vaadelda antud küsimust 3. küsimusega koos, siis ilmselt tähistab esmaõppe 4. taseme ülekaal suurt inimeste hulka, kes õpivad neil põhihariduse järgsetel õppekavadel kesk- või kõrghariduse järgselt.

Q5. Millistes õppevormides kasutate VÕTAt kõige enam?

Kõige enam kasutatakse VÕTAt koolipõhises õppevormis (69%, 25 vastust).

Vastusevariandid	Osakaal	Vastuste arv
Koolipõhine õppevorm	69,4%	25
Töökohapõhine õppevorm	11,1%	4
Mittestatsionaarne õpe	19,4%	7
	Vastanuid kokku	36

Q6. Kuidas toimub potentsiaalsete taotlejate teavitamine VÕTA võimalustest?

Info on kodulehel (17), potentsiaalseid taotlejaid teavitatakse infotundides (16), aga ka jooksvalt. Õppijaid teavitavad ja nõustavad rühma/grupijuhendajad (17) või VÕTA nõustajad/õppekoordinaatorid (13). Kuna tegemist oli vabavastustega, ei pruugi arvud peegeldada tegelikku olukorda, sest vastused ei pruugi olla kõikehõlmavad.

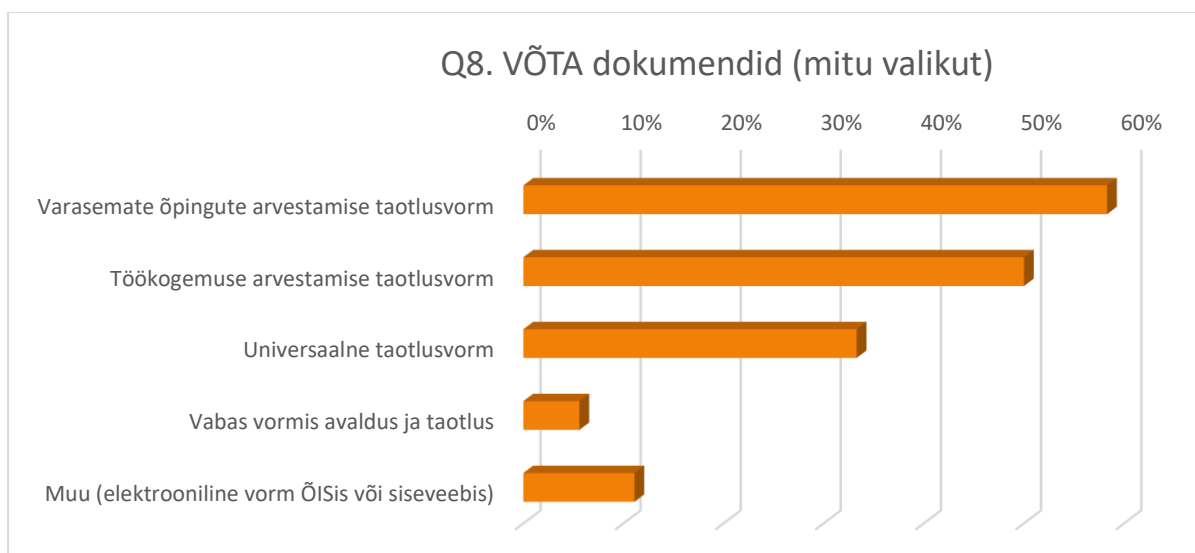
Q7. Kas VÕTA on taotlejale tasuline?

VÕTA on enamikes koolides tasuta, vaid ühes rakenduskõrgkooli kutseõppeosakonnas on VÕTA tasuline.

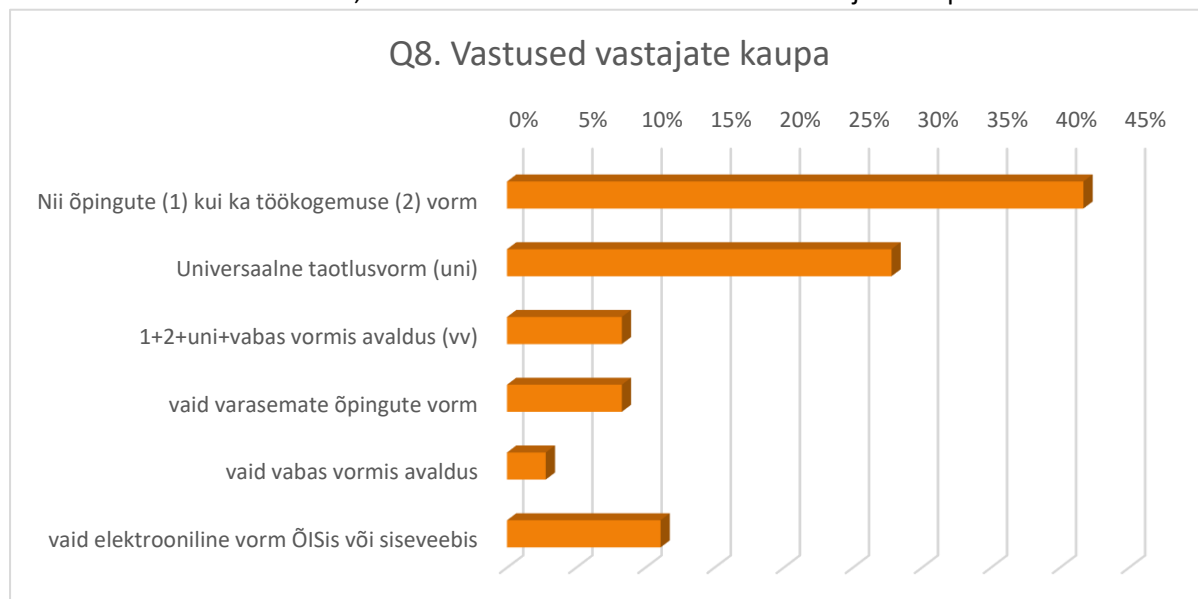
Q8. Milliseid dokumente täidab taotleja VÕTA arvestamiseks?

Vastused jagunesid alljärgnevalt:

Vastusevariandid	Osakaal	Vastuste arv
Varasemate õpingute arvestamise taotlusvorm	58,3%	21
Töökogemuse arvestamise taotlusvorm	50,0%	18
Universaalne taotlusvorm	33,3%	12
Vabas vormis avaldus ja taotlus	5,6%	2
Muu	11,1%	4
	Vastanuid kokku	36

Kuna vastuseid võis olla mitu, siis on huvitav tulemusi vaadata ka vastajate kaupa:

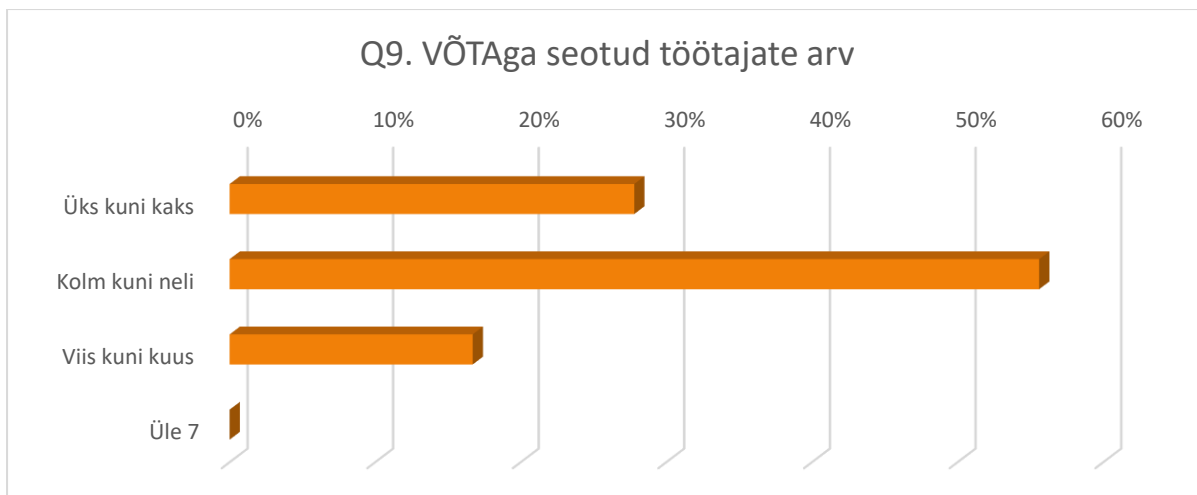
Vastused vastajate kaupa	Osakaal	Vastuste arv
Nii õpingute (1) kui ka töökogemuse (2) vormid	41,7%	15
Universaalne taotlusvorm (uni)	27,8%	10
1+2+uni+vabas vormis avaldus (vv)	8,3%	3
vaid varasemate õpingute vorm	8,3%	3
vaid vabas vormis avaldus	2,8%	1
vaid elektrooniline vorm ÕISis või siseveebis	11,1%	4
	Vastanuid kokku	36

11 kooli märkisid märkuste lahtrisse, et kasutavad elektroonilisi vorme siseveebis või ÕISis, vaid neli neist märkis selle ainsaks variandiks, täpsustamata, missugune see vorm on. Üks neljast märkis, et taotleja kasutab rakenduskõrgkoolide ÕISis leiduvat eraldi VÕTA moodulit.

Q9. Mitu inimest on keskmiselt seotud ühe VÕTA-taotluse läbivaatamisega?

VÕTA rakendamine on ressursimahukas. Üle 70% koolidest tegeleb sellega üle kolme inimese.

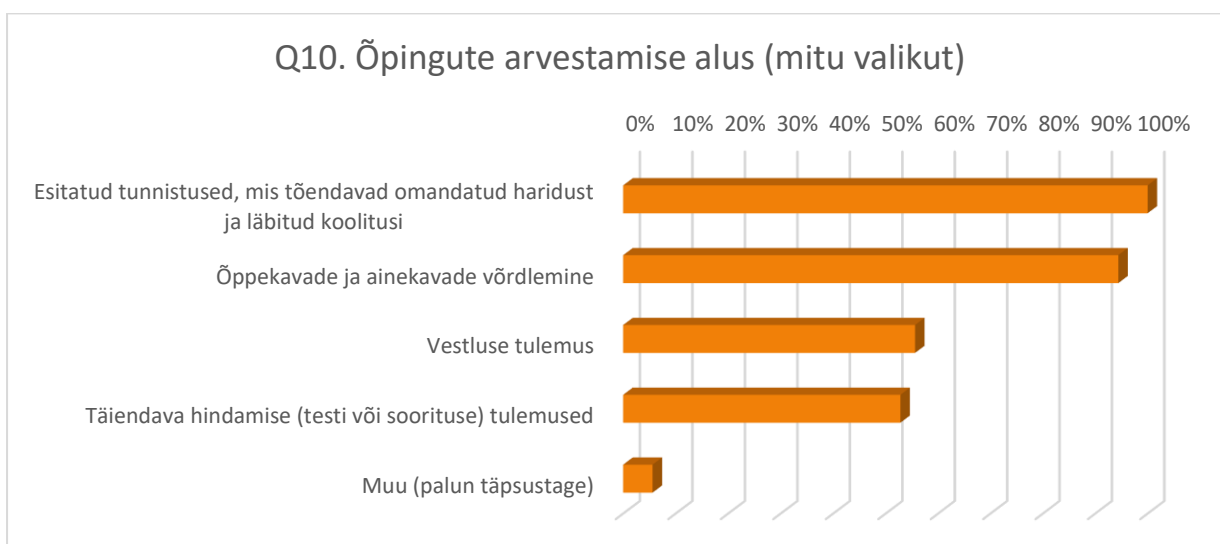
Vastusevariandid	Osakaal	Vastuste arv
Üks kuni kaks	27,8%	10
Kolm kuni neli	55,6%	20
Viis kuni kuus	16,7%	6
Üle seitsme	0%	0
	Vastanuid kokku	36

Q10. Varasemate õpingute arvestamise alus

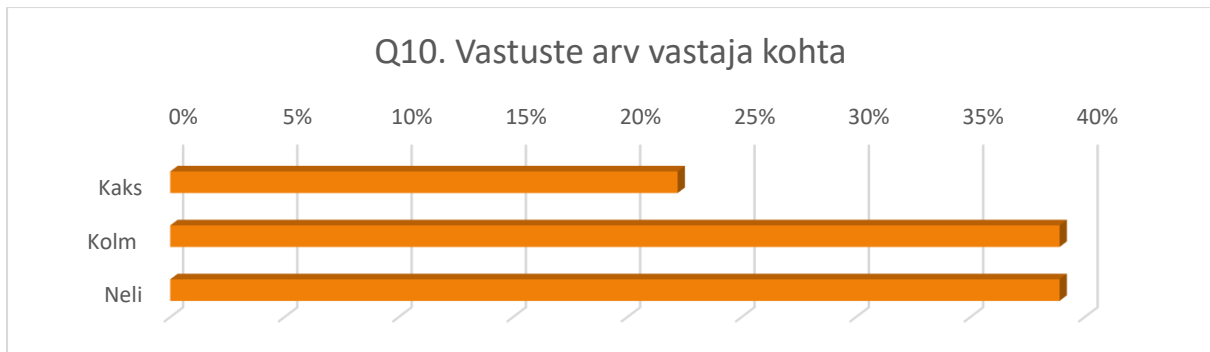
Õpingute arvestamise peamiseks aluseks on oodatavalt tunnistused, mis eelnevat haridusteed tõendavad. Tunnistustest üksi siiski ei piisa, vaja on ka võrrelda õppe- ja ainekavasid

Vastusevariandid	Osakaal	Vastuste arv
Esitatud tunnistused, mis tõendavad omandatud haridust ja läbitud koolitusi	100,0%	36
Õppekavade ja ainekavade võrdlemine	94,4%	34
Vestluse tulemus	55,6%	20
Täiendava hindamise (testi või soorituse) tulemused	52,8%	19
Muu (palun täpsustage)	5,6%	2
	Vastanuid kokku	36

Kaks täiendavat vastust on 'eneseanalüüs' ja 'sellele võib lisanduda vestlus ja väljundite võrdlemine, mille saavutamist vaadatakse'. Seega on vestluse osakaal 58%.

Vastajate kaupa tulemuste vaatlemine näitab, et napilt alla 40% kasutab lisaks dokumentidele kas vestlust või täiendavat hindamist, sama palju koole kasutab aga mõlemat.

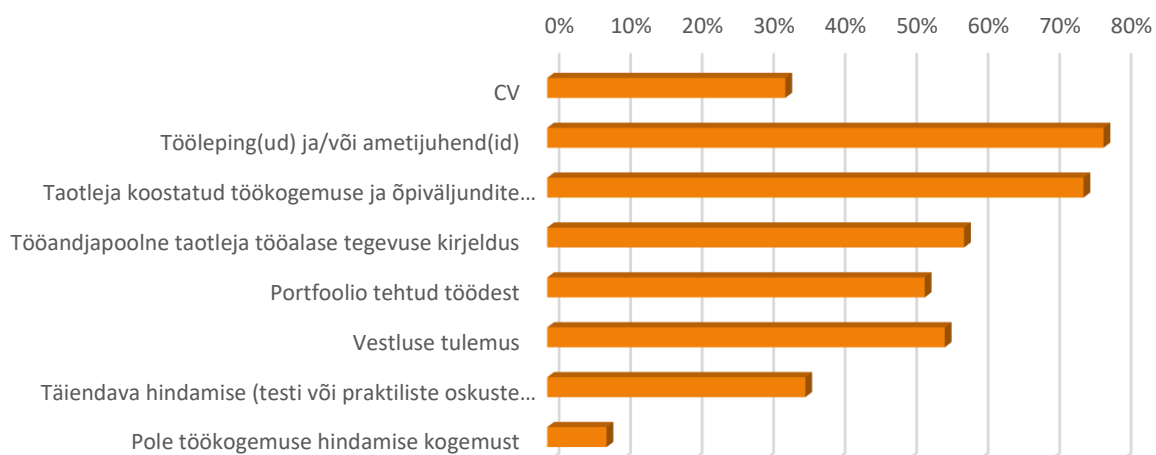
Vastuste arv vastajate kaupa	Osakaal	Vastuste arv
Kaks	22,2%	8
Kolm	38,9%	14
Neli	38,9%	14
	Vastanuid kokku	36

Q11. Töökogemuse arvestamisel on aluseks:

Töökogemuse arvestamiseks kasutatakse mitmesuguseid hindamismeetodeid. Enim on märgitud töölepingut/ametijuhendit ning taotleja eneseanalüüsi töökogemuse vastavusest õpiväljunditele. Samas tuleb tähele panna, et koolid on töökogemuse arvestamisel mitmekülgised—85% vastanutest on arvestamise aluseks kolm või enam komponenti antud valikust. Kolm vastajat tunnistavad, et ei oma antud valdkonnas kogemust.

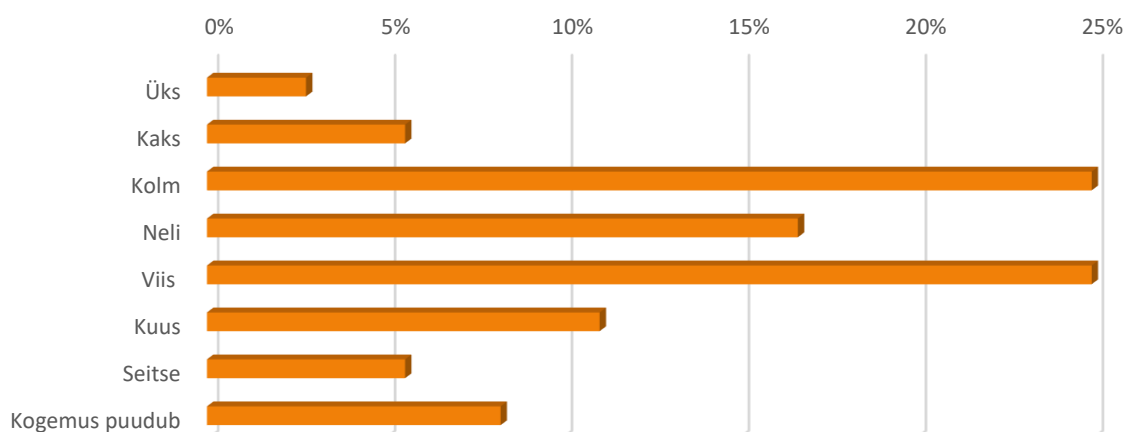
Vastusevariandid	Osakaal	Vastuste arv
CV	33,3%	12
Tööleping(ud) ja/või ametijuhend(id)	77,8%	28
Taotleja koostatud töökogemuse ja õpiväljundite vastavusanalüüs	75,0%	27
Tööandjapoolne taotleja tööalase tegevuse kirjeldus	58,3%	21
Portfoolio tehtud töödest	52,8%	19
Vestluse tulemus	55,6%	20
Täiendava hindamise (testi või praktiliste oskuste demonstratsiooni) tulemused	36,1%	13
Pole töökogemuse hindamise kogemust	8,3%	3
	Vastanuid kokku	36

Q11. Töökogemuse hindamise alus (mitu valikut)

Vastuste arv vastaja kohta	Osakaal	Vastuste arv
Üks	2,8%	1
Kaks	5,6%	2
Kolm	25,0%	9
Neli	16,7%	6
Viis	25,0%	9
Kuus	11,1%	4
Seitse	5,6%	2
Kogemus puudub	8,3%	3
	Vastanuid kokku	36

Q11 vastuste arv vastaja kohta

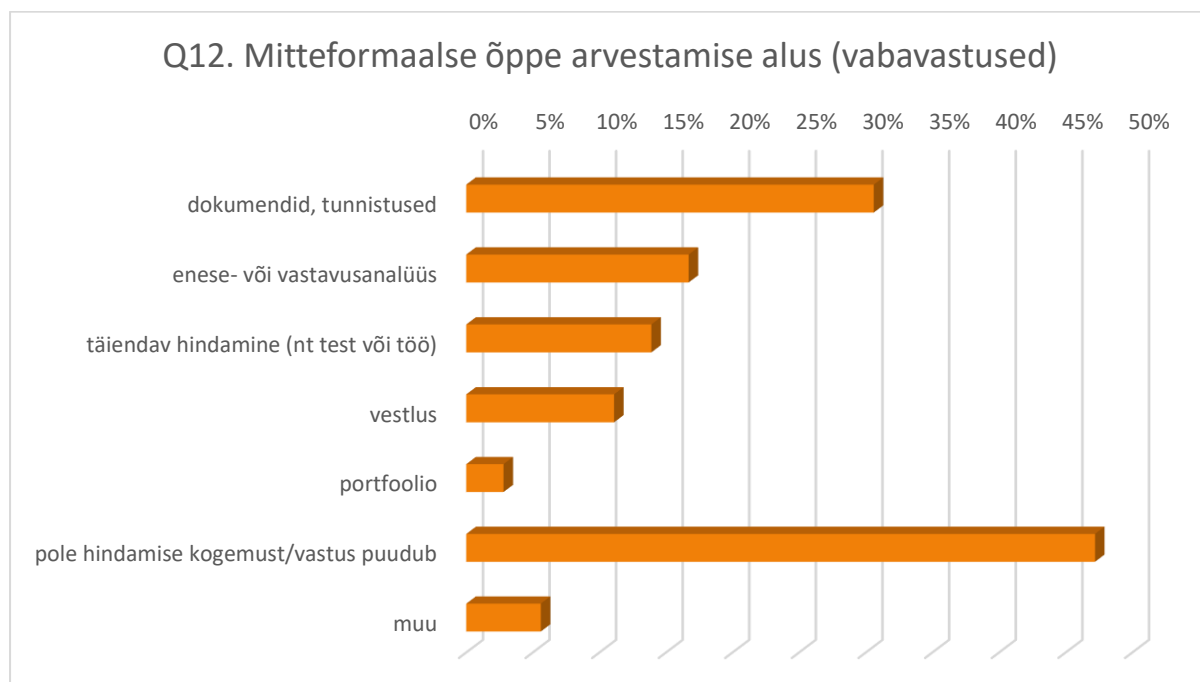

Q12. Kuidas toimub mitteformaalse õppe käigus omandatud kogemuse arvestamine?

Peaaegu pooled (47%) vastajaist kas väitsid, et neil puudub sellekohane kogemus (11) või jätsid küsimuse vahele (6). Kaks vastajat andsid umbmäärase vastuse ('vastavalt sätestatud korrale' ja 'vt p10 ja 11'), mis kajastub 'muu' all. Üllatuslikult on 65% vastajaist, kes kasutavad VÕTAt mitteformaalse õppe käigus omandatud kogemuse arvestamiseks (kokku 17 ehk 47% koguarvust), märkinud siiski dokumentide ja tunnistuste kasutamise. Nii vastavusanalüüs (35%), vestlus (23,5%) kui ka portfoolio (6%) on teenimatult tahaplaanile jäänud. Kuna tegemist oli vabavastusega, ei pruugi tulemused olla kõikehõlmavad.

Vastused jagunevad nii (vabavastused):

Vabavastuste koond	Osakaal	Vastuste arv
dokumendid, tunnistused	30,6%	11
enese- või vastavusanalüüs	16,7%	6
täiendav hindamine (nt test või töö)	13,9%	5
vestlus	11,1%	4
portfoolio	2,8%	1
pole hindamise kogemust/vastus puudub	47,2%	17
muu	5,6%	2

Q13. Kuidas toimub informaalne õppe käigus omandatud kogemuste arvestamine?

Vastamise on vahele jätnud 7 ning kogemus puudub 10 koolil (kokku 47%).

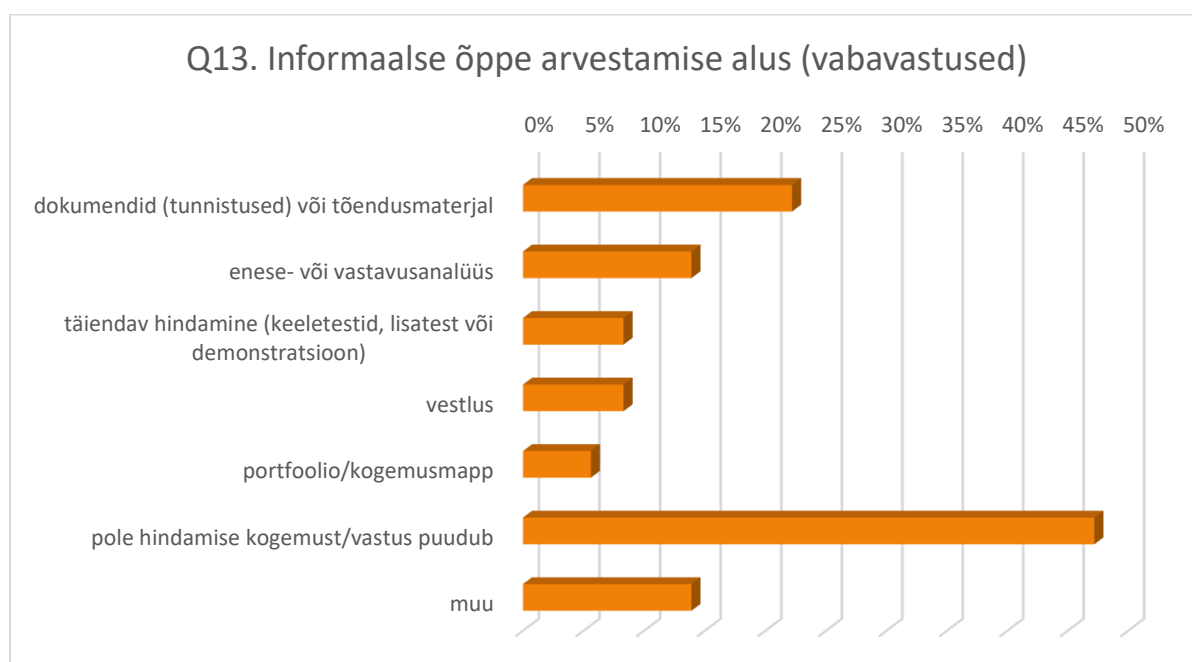
Ülejäänud kasutavad

- dokumente (tunnistusi) või tõendusmaterjali (8)
- eneseanalüüsi (5)
- täiendavat hindamist (keeletestid, lisatest, demonstratsioon) (3)
- vestlust (3)
- portfooliot, kogemusmappi (2)

Ülejäänud 5 vastust on väheinformatiivsed („vastavalt sätestatud korrale“, „hindab õpetaja“, „hindab komisjon“, „loe pt 10 ja 11“).

Ka siin vastuses on suurimaks üllatuseks tunnistuste ja dokumentide ülekaal teiste vastuste suhtes, eriti seetõttu, et informaalne õppe jooksul tunnistusi tavaliselt välja ei anta. Taas on vestlus ja portfoolio/kogemusmapp, mis iseenesest on sobivamad meetodid informaaelses õppes saavutatu hindamiseks, jäänud tahaplaanile.

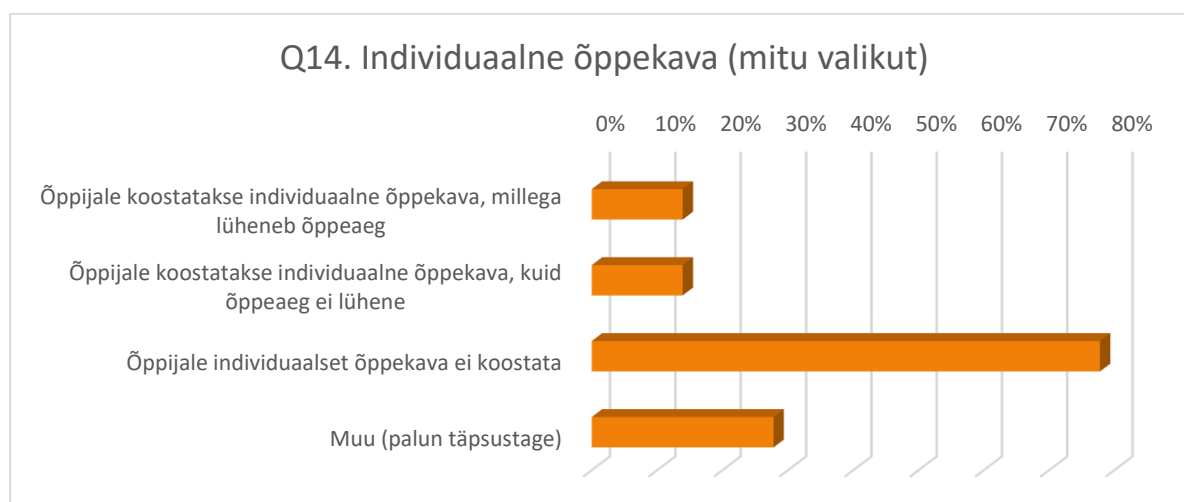
Vabavastuste koond	Osakaal	Vastuste arv
dokumendid (tunnistused) või tõendusmaterjal	22,2%	8
enese- või vastavusanalüüs	13,9%	5
täiendav hindamine (keeletestid, lisatest või demonstratsioon)	8,3%	3
vestlus	8,3%	3
portfoolio/kogemusmapp	5,6%	2
pole hindamise kogemust/vastus puudub	47,2%	17
muu	13,9%	5

Q14. Kas VÕTA rakendusel koostatakse individuaalne õppekava ning kas õppeaeg lüheneb?

Ligi 78% vastab, et õppijale individuaalset õppekava ei koostata. Individuaalne õppekava koostatakse vaid 6 koolis (17%), mõnel juhul lüheneb õppeaeg, mõnel juhul mitte. Nii etteantud kui vabateksti vastustest selgub, et isegi kui arvestatakse ära moodul või osamoodul, siis õppeaeg ei lühene. Õppija on küll arvestatud ainetest vabastatud, kuid tal säilib võimalus tunde külastada. Ilmselt viitavad need tulemused siiski, et ideaalis võiks paindlikkust rohkem olla.

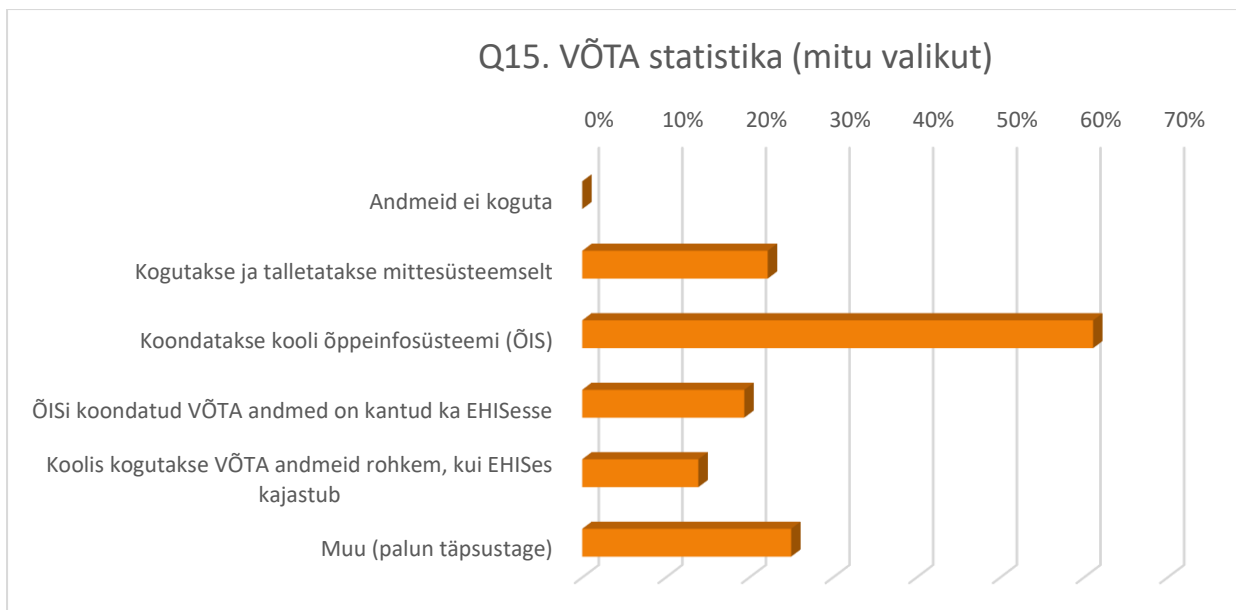
Vastusevariandid	Osakaal	Vastuste arv
Õppijale koostatakse individuaalne õppekava, millega lüheneb õppeaeg	13,9%	5
Õppijale koostatakse individuaalne õppekava, kuid õppeaeg ei lühene	13,9%	5
Õppijale individuaalset õppekava ei koostata	77,8%	28
Muu (palun täpsustage)	27,8%	10
	Vastanuid kokku	36

Q15. Kuidas kogutakse koolis andmeid VÕTA kohta?

Andmeid kogutakse kõikides koolides, kuid erinevad on viisid, kuidas seda tehakse. Enamik koole talletab info õppeinfosüsteemi või mujale elektroonilisse keskkonda (siseveeb, Google Drive, e-kool jne). EHISesse kannab andmeid 19.5% vastajaist. Probleemid VÕTA kajastamisega EHISes on välja toodud ka järgnevatel küsimustel vastustes.

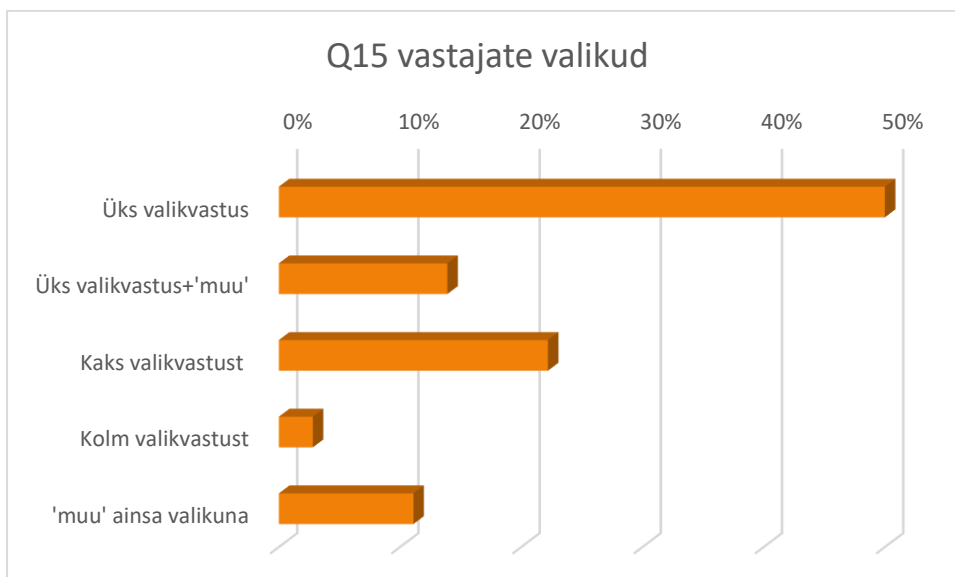
Vastusevariandid	Osakaal	Vastuste arv
Andmeid ei koguta	0%	0
Kogutakse ja talletatakse mittedistsüsteemselt	22,2%	8
Koondatakse kooli õppeinfosüsteemi (ÕIS)	61,1%	22
ÕISI koondatud VÕTA andmed on kantud ka EHISesse	19,4%	7
Koolis kogutakse VÕTA andmeid rohkem, kui EHISes kajastub	13,9%	5
Muu (palun täpsustage)	25,0%	9
	Vastanuid kokku	36

Vastusevarianti 'muu' on kasutatud kooli andmekogumise täpsustavaks kirjeldamiseks 5 korral ning vaid neljal korral on seda kasutatud, kuna valikus ei olnud sobivat varianti.

Vaid viis kooli on märkinud, et koolis kogutakse andmeid rohkem, kui EHISes kajastub. Sel juhul võiks järeldada, et ülejäänutel peaks EHISes olema võrdselt või rohkem andmeid VÕTA kohta kui koolis. Ilmselt tuleks siiski usaldada pigem vastuseid variandile 'ÕISI koondatud VÕTA andmed on kantud ka EHISesse' (19.5%) ja nentida, et enamik koole VÕTA andmeid EHISesse ei kannu.

Vastused vastajate kaupa	Osakaal	Vastuste arv
Üks valikvastus	50,0%	18
Üks valikvastus + 'muu'	13,9%	5
Kaks valikvastust	22,2%	8
Kolm valikvastust	2,8%	1
Muu (ainsa valikuna)	11,1%	4
	Vastanuid kokku	36

Q16. Millised probleemid on üles kerkinud seoses VÕTA regulatsiooniga seadustes?

Seitse vastajat jätsid küsimuse vahele ning 20 väljendas, et probleeme pole. Seda on kokku 75%. Ülejäänud on välja toonud pigem probleeme rakendamisega, nagu nt rohke bürokraatia (1), VÕTA kasutamine seoses moodulõppekavadega (2), VÕTA kajastamine tunnistustele/hinnetelehele (3), kahtluse alla seatakse ka EHISesse märkimise nõue tulevikus, mida nähakse tarbetu lisatööna (2), erinevate koolide hindamissüsteemide erinevus (nt üldhariduses ei hinnata õpiväljundeid, vaid mahtu) (2). Üks vastaja on ka toonud välja vajaduse ühtsete aluste järele 22+ kompetentside hindamisel.

Q17. Millised probleemid on üles kerkinud VÕTA rakendamisega?

Neli vastajat jätsid küsimuse vahele ning 8 väljendasid, et probleeme pole, see on kolmandik vastanutest. Pea neljandik vastanutest (8) töid välja, et VÕTA rakendamine moodulõppes on keeruline, eriti nt üksikute õpiväljundite piiritlemine moodulis (õpetajate soov hinnata teemasid, ei nähta tervikut; erinevate mahtudega teemade võrdlemine; kuidas kontrollida õpiväljundi saavutamist, kui üle kantakse üks teema; kui üks mooduli õpiväljunditest üle kanda, siis tekib küsimus sinna õpiväljundisse lõimitud (üld)ainetega, sest mooduli raames on kõik õpiväljundid lõimitud ja kuidas ühte õpiväljundit sealt eraldada). Probleemina tuuakse välja ka vanade õppekavade mittevastavust uutele, mis raskendab võrdlemist.

Q18. Millist tuge vajavad VÕTA nõustajad ja hindajad VÕTA põhimõtete paremaks rakendamiseks?

Küsimuse jättis vahele 9 ning abi ei vaja 9, ehk kokku pooled vastanutest. Lisaks väitsid kaks vastajat, et probleeme pole, kuid pakkusid siiski välja mõningaid ideid. Vastanutest 6 tundsid vajadust seminaride järele 1-2 korda aastas, et jagada parimaid praktikaid ning olla kursis muutustega. Kaks kooli soovisid praktilist koolitust või nõustamist, kuidas praktikas õpiväljundeid üle kanda. Kaks kooli soovisid abi uute ja vanade õppekavade võrdlemisel ja hindamisel ehk VÕTA rakendamisel uute õppekavade puhul. Lisaks soovisid kaks kooli abi töökogemuse ning üks mittestatsionaarses õppes omandatu arvestamisel. Lisaks pani üks kool ette, et keeruliste juhtumite lahendamisel võiks olla keskne tugisõber või nõ „kriitiline sõber“. Veel sooviti „vähem bürokraatiat“ ning „EHISe koolitust ja arendust“.

Q 19. Lisada sooviti veel:

- 1) juhiti tähelepanu, et EHISes on kanded ka inglise keeles, samas kui kooli poolt väljastatud dokumentidel see info puudub;
- 2) jagati koolisiseseid muresid: VÕTA taotlusvorm ÕISis on liiga keeruline ning hoolimata videojuhendist on taotlused ebakorrektselt täidetud;
- 3) pakuti välja uuendus: VÕTA hindamine võiks toimuda eraldi ENIC/NARIC-laadses keskkuses.

3 KOKKUVÕTE

Kokkuvõtteks võib öelda, et VÕTA on Eesti kutsekoolides rakendunud. VÕTAt kasutatakse enim varasemate kogemuste arvestamisel õpitulemusteks, aga ka nii hinnete kui õpitulemuste ülekandmisel. Kõige rohkem leiab VÕTA kasutust koolipõhises õppes ja esmaõppe 4. tasemel. Populaarseim moodul, mida ära arvestatakse, on karjääriplaneerimise moodul.

VÕTA on taotlejatele tasuta. Teavitust on organiseeritud süsteemselt, info on kodulehel, kuid samas teavitatakse potentsiaalseid taotlejaid isiklikult, kas grupiti või individuaalselt. Tegutsevad VÕTA nõustajad. Taotluste läbivaatamine on ressursimahukas, üle 70% koolides tegeleb sellega 3-6 inimest. Õpingute arvestamisel on alati aluseks õpinguid tõendav tunnistus, enamasti läheb lisaks vaja ka õppe- ja ainekavade vastavusanalüüsi. Töökogemuse arvestamisel on peamisteks nõutud dokumentideks tööleping/ametijuhend ning taotleja eneseanalüüs töökogemuse ja õpiväljundite vastavusest.

Kindlasti on arenguruumi mitteformaalse ja informaalset õppe käigus omandatud kompetentside arvestamisel. Pea pooled vastanutest ei oma sellealaseid kogemusi või ei ole valmis neid jagama. Rõhuasetus on pigem dokumentaalsel tõestamisel, mis ei pruugi olla asjakohane. Kindlasti tuleks suurendada selliste arvestusmeetodite kasutamist nagu portfoolio, vestlus ja eneseanalüüs.

Kui VÕTA taotlus on heaks kiidetud, ei tähenda see enamasti õppeaja lühenemist. Individuaalset õppekava ei koostata ning õpilane on vabastatud ära arvestatud tundide külastamisest, kuigi tal säilib see võimalus, mida üsna tihti ka kasutatakse.

VÕTA statistikat kogutakse kas õppeinfosüsteemi (ÕIS) või mõnele seda asendavale platvormile (e-kool, siseveeb, Google Drive). Probleeme esineb VÕTA kajastamisega EHISes, kuhu pole kogu infot adekvaatselt võimalik märkida. EHIS nõuab varasema kogemuse arvestamisel ka inglisekeelseid kandeid, mis samas kooli dokumentidel ei kajastu. EHISesse märkimise nõuet tulevikus nähakse tarbetu lisatööna.

VÕTA rakendamine moodulõppes on keeruline, sest hindteid ei saa otse üle kanda—moodulisse on lõimitud erinevaid teemasid ja aineid. Ka hindamissüsteemid on erinevad (nt võrreldes üldharidusega). Samas tunnistasid üle pooled vastajatest, et nad ei vaja VÕTA-alast tuge. Teised soovisid 1-2 korda aastas, parimate praktikate jagamise seminare, mis SA Innove ja SA Archimedese toel ju aset leiavadki. Veel sooviti bürokraatia vähendamist ning EHISe koolitust ja arendust.

Võrreldes aastaid 2014 ja 2016 ning rääkides hindamismeetoditest, on suurenenud koolide hulk, kes kasutavad portfooliot (2014.a 39,3% vs 2016.a 52,8%), kuid vähenenud vestluse osakaal (2014.a 85,7% vs 2016.a 55,6%). Napilt on tõusnud praktilise demonstratsiooni osakaal (2014. a 32,1% vs 2016. a 36,1%). Kuna 2016.a vaadeldi eraldi nii õpingute, töökogemuse kui ka mitte-ja informaalset õpet, on siinkohal võrdluses kasutatud töökogemuse arvestamise andmeid (Q11), sest ka 2014.a peab küsitluse läbiviija nende meetodite kasutamise kasvu indikaatoriks töökogemuse hindamise laienemisest koolides. Vähenenud on ka VÕTA taotlusega seotud töötajate arv. 2014.a tegeles VÕTAgaga 1-12 inimest, siis 2016.a on neid inimesi kuni kuus. Ilmselt osutab see protsesside efektiivsemaks muutumisele koolides. Suurenenud on koolide hulk, kes koguvad VÕTA-alast statistikat. Kui 2014. a tegi seda 57% vastanuist, siis 2016. aastal oli see määr tõusnud 100%-ni.

Vähenenud on koolide hulk, kes vajavad VÕTA-alast abi ja toetust. 2014. a tundsid juhendmaterjalide järele puudust 50% ja koolituste järele 60,7% vastanuist. 2016. a mainiti koolitusvajadust 16,7% juhtudest ning juhendmaterjale üldse mitte. Ilmselt võib siit järeldada, et juhendmaterjalid on asjakohased ja piisavad ning koolitused on olnud tõhusad.